

LLETRA CIRCULAR NÚMERO U

Lev Trotski

21 de juny de 1930

---

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de: “Carta circular número uno”, en, *Escritos*, tomo I 1929-30, volumen 4, Editorial Pluma, Bogotá, 1977, pp. 1000-1010.

A totes les seccions de l’Oposició d’Esquerra Internacional

Estimats camarades:

Les línies de comunicació entre les seccions nacionals de l’Oposició d’Esquerra comunista segueixen sent extremadament febles. Encara no s’ha publicat el *Butlletí Internacional*. No obstant, segueixen acumulant-se importants problemes tàctics que exigeixen resolució. La correspondència individual amb els camarades és cada vegada menys adequada per a aquest propòsit. En aquest moment no veig un altre recurs que el de dirigir-me a totes les seccions nacionals a través d’aquesta lletra, en la que responc a una sèrie de preguntes que se m’han plantejat en diverses lletres i, a més, plantege jo mateix algunes que, al meu entendre, mereixen que hom les discutisca en forma col·lectiva.

1.- L’Oposició està perdent molt de temps. Açò es veu molt clarament sobretot en la formació de l’Oposició Internacional. No vull acusar ningú. Vull parlar dels nostres errors per comissió i per omissió, dels que tots som responsables i que és imprescindible corregir.

Les bases formals per a la unificació internacional de l’Oposició foren proposades fa quasi un any. No obstant, fins al dia d’avui aquesta unificació no s’ha portat a terme. A l’abril es realitzà una conferència preliminar a París. Però han transcorregut dos mesos i mig sense que es manifesten els resultats concrets d’aquesta conferència.

S’hi resolgué publicar un butlletí d’informació. Fins el moment, no ha aparegut el primer número. Quina explicació té açò? Per descomptat, som molt febles. Però aquest no és el problema principal. ¿Què dir del temps i les forces que l’Oposició malgasta per a superar aquesta dispersió de forces, per a respondre preguntes individuals per mitjà de la correspondència privada, per a corregir els

errors que resulten de la manca d'informació? Totes aquestes forces serien més que suficients per a publicar un butlletí internacional setmanal. I ni tan sols mencione el fet que hi ha nombroses forces a què ignorem i no utilitzem per a res.

Al meu entendre, aquesta demora de mesos (de quasi un any) en la formació d'una organització internacional es deu principalment a la manca de comprensió que demostren molts camarades sobre les relacions entre les organitzacions proletàries nacionals i internacionals. La lluita contra el centralisme burocràtic ha fet renàixer en certs elements de l'Oposició una concepció no marxista de les relacions entre les seccions nacionals i l'organització internacional. Segons aquesta, les seccions nacionals constitueixen els fonaments i les parets, i l'organització internacional és el sostre que s'ha d'agregar al final. Qui expressà aquest punt de vista amb la major ingenuïtat fou el grup vienès Mahnruf, que es negà a ingressar en cap organització internacional fins que els seus propis esforços no li permeteren seguir creixent a nivell nacional. ¿En base a quin programa, amb quins mètodes, amb quina bandera aspira aquest grup a créixer a nivell nacional? Ningú, aparentment ni tan sols ells, ho sap. Segurament imaginem que els obrers hauran de confiar en un grup desconegut, sense principis i que només després d'això aqueix grup s'ocuparà de l'internacional i, amb això, també del nacional, perquè una cosa seria absurda sense l'altra.

El grup italià Prometeo està molt prop d'aquesta posició. Entre alguns camarades francesos i belgues ha sorgit un fort corrent d'oposició a l'organització internacional "prematura". A més a més, aquesta oposició planteja les mateixes posicions errònies exposades més dalt. És cert que no sempre s'ha expressat obertament, de manera teòrica, aquest punt de vista. En general, assumeix la forma d'una oposició silenciosa, semiconscent, expressada en contínues postergacions, en la no realització de les tasques i en una greu pèrdua de temps. És necessari posar fi a aquesta situació.

2.- És impossible deixar de mencionar ací que la conferència preliminar d'abril no considerarà necessari publicar una declaració de principis (declaració, manifest o resolució). Cap conferència nacional hagués actuat d'aqueixa manera. Com no explicar-los als obrers per què es realitzà la conferència? Però en el cas d'aquesta conferència *internacional*, els camarades no tingueren inconvenient en prendre aquesta decisió, basant-se en raons d'índole purament tècnica, i és perfectament obvi que es cometé un gravíssim error. Un document internacional de la conferència, per modest que fos, hauria estat un arma colossal a mans de cada secció nacional. Hom hauria pogut publicar-lo o distribuir-lo en forma impresa en les assemblees obreres, etcètera. És incorrecte explicar la decisió de no publicar aqueix manifest amb arguments de tipus circumstancial, tècnic. Les raons tècniques i circumstancials no haurien estat decisives d'haver prestat la

suficient atenció a l'aspecte principista del problema.

3.- La conferència resolgué publicar un butlletí, en la mesura en què es puga, quinzenal. No obstant, com ja hem dit, han passat dos mesos i mig i no ha aparegut un sol número. La sola carència de forces no serveix per a explicar aquest fet. En general, un butlletí exigeix molt poques forces addicionals.

La creació d'un òrgan teòric i polític internacional supera, de moment, els nostres mitjans. Però no es tracta d'això. El *Butlletí Internacional* hauria de ser un òrgan de àmplia informació i discussió internacionals. Les tres quartes parts de la correspondència sobre problemes tàctics i teòrics que intercanvien els grups nacionals i els camarades a nivell individual, tindrien cabuda en el butlletí. Les actes de les seccions nacionals constituïrien el seu contingut principal. Per tal de realitzar aquesta tasca, bastaria de crear una oficina tècnica editorial. I comptem amb les forces necessàries, sobretot a París, on, a més de l'organització francesa, hi han grups espanyols, hongaresos, italians, jueus i indoxinesos. Hi resideixen, també, camarades d'altres nacionalitats. A partir d'aquests grups, es podria crear perfectament un consell editorial internacional per al butlletí, que treballaria sota la direcció general del Secretariat Internacional. Les faltes i errors d'un consell editorial jove, inevitables al començament, es corregirien amb el temps. En tot cas, si ens haguérem abocat a aquesta tasca sis mesos enrere, avui comptaríem segurament amb un bon butlletí setmanal que seria l'eix de tota la vida intel·lectual de l'Oposició Internacional. La forma organitzativa indicada més dalt no sols garantirà la seua aparició regular; també li permetrà al consell editorial ser independent, la qual cosa és indispensable sobretot quan es tracta d'una publicació internacional informativa i de discussió.

Escrivim amb freqüència (i amb tota raó) que la Comintern deixa passar les situacions revolucionàries. En el cas de l'Oposició, deixar passar el temps és un pecat de la mateixa índole, encara que en menor escala. Per a no deixar passar les situacions revolucionàries en el futur, cal no deixar passar les situacions quotidianes. No deixem per al futur indeterminat el que hem de fer avui.

4.- Recentment es produïren greus disputes en la secció alemanya, que acabaren amb la renúncia dels camarades Neumann, Joko i Grylewicz dels seus llocs de direcció. Aquesta actitud, igual que les actituds que la precediren, revist realment el caràcter d'una autèntica intriga literària i burocràtica clàssica. Els camarades mencionats no aclariren les raons principistes que motivaren la seua renúncia. Tots els esforços tendents a corregir aquesta actitud errònia foren vans. Aquests camarades, naturalment, es posaran ara a buscar les raons "principistes" que motivaren la seua actitud, o siga que seguiran la mateixa senda que Paz, que començà provocant baralles literàries, les adornà amb un

galimaties teòric i acabà desertant.

Per descomptat, hem de recolzar l'actual direcció de l'Oposició Unificada d'Alemanya i concentrar els nostres esforços per a ajudar-la a realitzar treballs responsables. Però amb açò no basta. Hem d'extraure del que ocorre les conclusions generals, tant principistes com pràctiques.

Ja es digué més d'una vegada que els elements que ingressaren en l'Oposició en el passat no eren únicament marxistes revolucionaris que s'acostaren per raons principistes, sinó que hi entraren, també, elements individualistes, petitburgesos i lúmpens, incapaçs de tolerar la disciplina i realitzar el treball col·lectiu. Podria fer-se tota una llista d'exemples. D'altra banda, pel fet que durant alguns anys l'Oposició ha portat una vida purament literària, cultivà als seus rengles cercles tancats i una arrogància literària els cultivadors de la qual es caracteritzen per no prestar atenció a les organitzacions obreres. El fet d'estar contínuament en l'oposició pot servir i serveix de brou de cultiu a l'estufament i els aires de grandesa i atrau a aqueixa mena de gent que sempre utilitza els termes "masses", "proletariat", "masses", però mai presta atenció als representants individuals de les masses, ni tan sols als que integren les pròpies files, ni tracten d'apropar-los i treballar amb ells sobre la base d'una vertadera democràcia partidària.

Al mateix temps, la premsa de l'Oposició té una tendència a elevar-se per sobre de l'Oposició i deixar-se guiar exclusivament per les posicions d'uns pocs redactors. Es tracta d'una situació perillosa que cal combatre des del començament, perquè constitueix una de les fonts més perilloses de burocratisme. Els mitjans per a exercir un control ferm sobre la premsa i els mitjans per a reeducar els periodistes de l'Oposició en l'esperit del col·lectivisme proletari difícilment podrien ser, avui, els mateixos en tots els països. Però si es comprèn clarament que el problema existeix i es busca com combatre'l, es poden prendre mesures.

Per exemple, formar comitès obrers de premsa. Aquests comitès haurien de reunir-se periòdicament, tenir accés a la correspondència dirigida als redactors, escoltar i analitzar tots els comentaris que reben els editors i aquests, quan el comitè ho sol·licite, haurien de publicar les resolucions del comitè. Si aquests comitès estan ben organitzats, poden esdevenir una ferramenta indispensable per a la reeducació proletària dels editors així com per a l'educació teòrica dels obrers que els integren. Crec que els periòdics de l'Oposició haurien fet bé en molts casos si, abans de publicar els seus articles, li'ls haguessen llegit als obrers "de base", no per a instruir els obrers sinó per a aprendre d'ells com escriure per als obrers. Per això cal escoltar atentament les seues preguntes, els seus comentaris, com desenrotllen les seues idees, els exemples que utilitzen,

etcètera.

5.- En la pràctica, el problema d'importància primordial (la relació entre l'Oposició d'Esquerra comunista i el partit oficial) no admet sempre i en tots els casos una resposta clara i precisa.

Cap militant de l'Oposició defèn una orientació tendent a crear un segon partit. Però no n'hi ha prou amb rebutjar una posició incorrecta. És necessari bregar activament per tal d'assolir una correcta; és a dir, plantejar una línia clara i encertada per a la regeneració del partit oficial.

Els partits comunistes són el producte d'esdeveniment com la guerra mundial, la traïció de la socialdemocràcia, la Revolució Russa i la crisi revolucionària de la societat capitalista de postguerra. Són quatre factors monumentals, la combinació dels quals feu possible la ràpida formació i desenrotllament de la Comintern.

És cert que l'impacte dels factors dalt mencionats ha disminuït. Però creure que els aqueixos factors, junt amb les tradicions, vincles i organitzacions de masses a què donaren lloc, poden canviar sense que es produïsquen nous esdeveniments d'igual magnitud, sota l'efecte de discursos i articles, es demostra un funest subjectivisme literari, una falta total de comprensió de la dialèctica del desenvolupament polític de la classe, a l'estil de Souvarine.

Indubtablement la mala direcció ha debilitat i continua debilitant el partit comunista. Però la interminable crisi de la societat capitalista i la política traïdora de la socialdemocràcia empentaran cada vegada més els obrers cap a la bandera comunista. Només la caiguda de la república soviètica, que seria la major de les catàstrofes per a tot el proletariat mundial, podria crear una situació fonamentalment nova. La Comintern quedaria reduïda a pols i els revolucionaris proletaris haurien de tornar a començar en molts casos. Però el nostre objectiu, malgrat el que diuen els mentiders a sou de la burocràcia, no és provocar la caiguda del poder soviètic sinó lluitar per la seua regeneració, enfortiment i defensa. I el mateix s'aplica al partit comunista oficial.

Pel que puc comprovar, els nostres camarades alemanys tenen una posició perfectament correcta respecte d'això: per a ells, el Partit Comunista oficial és *el seu* partit. Durant les eleccions (per exemple, a Saxònia) realitzen una enèrgica campanya per la fórmula partidària. Al mateix temps, sobre la base d'aquesta col·laboració, menen una lluita implacable contra la direcció i la seua política.

El camarada Roman Well m'escriu que alguns camarades francesos reconeixen

que aquesta tàctica és correcta per a Alemanya, però la consideren inaplicable a França, perquè el Partit Comunista Francès és més dèbil i està en contínua decadència. Considere que aquesta forma de plantejar la qüestió és falsa i, políticament, perillosa. A França, totes les dimensions de l'organització foren i són menors que en Alemanya, però això no constitueix una diferència fonamental. El Partit Comunista Francès obtingué més d'un milió de vots en les eleccions legislatives (basant-se exclusivament en el sufragi *masculí*); durant la repressió els obrers feren col·lectes molt grans per a l'*Humanité*; el periòdic té una circulació de cent mil exemplars, etcètera. Tancar els ulls davant aquests fets i minimitzar la seua importància és autoenganyar-se, res més. L'orientació de l'Oposició francesa en relació al Partit Comunista pot i ha de ser la mateixa que l'orientació de l'Oposició en Alemanya. L'altre camí és el de Souvarine. Una línia política no coneix posicions intermèdies. El camí intermedi sol conduirà a la confusió.

Els èxits, indiscutiblement grans, que ha assolit l'Oposició francesa haurien estat majors inclús, haurien impactat molt més als obrers francesos si, durant la gran repressió dirigida contra el partit, l'Oposició s'hagués solidaritzat amb aquest de manera més ferma, decidida i agressiva contra el govern i davant les masses. No ho férem i fou un greu error. El mateix és cert de les campanyes electorals. No basta amb establir el principi de renunciar als candidats propis. Cal demostrar als obrers comunistes que fem tot el que està al nostre abast per assegurar la victòria dels candidats oficials, és a dir, *que actuem com si fossen els nostres propis candidats*.

El camarada txecoslovac Zvon cita el manifest de l'Oposició alemanya als obrers (*Haurien d'ajudar-nos a corregir el rumb del partit* [...]) i opina que els camarades txecoslovacs empraran un altre to: "Els obrers ens coneixen poc (escriu), no tenen per què confiar en nosaltres i per això nosaltres no tenim dret a exigir-los que ens recolzen com si fórem 'salvadors'." Per descomptat, l'essència del problema no resideix en tal o qual formulació. Ja he dit que l'orientació dels camarades alemanys vers el partit sembla justa. Però la formulació del camarada txecoslovac inclou una consideració política i psicològica fonamental. Dir als obrers comunistes, en nom d'un grup jove que fins al moment no és ben conegut (el que és cert per a *tota* l'Oposició): "Hem assumit la tasca de construir un bon partit per a vostès; seguisquen-nos", revela una falta de comprensió, tant de la situació objectiva com de la psicologia dels obrers revolucionaris. Els obrers francesos, que han après del seu passat, tendeixen menys que ningú a deixar-se arrossegar ingènuaament pel mesianisme literari, i tenen raó. La posició correcta podria formular-se de la següent manera: "Camarades obrers, volem ajudar-los, és a dir, combatre colze amb colze amb vostès en la base, emprar les nostres forces conjuntes per a corregir errors, escombrar els dirigents inservibles i regenerar el partit." Respecte d'aquest

problema, no hi ha posició més perjudicial que la posició equívoca, evasiva i reticent.

6.- La nostra premsa informa, potser menys del que deuria, sobre la vida interna de l'Oposició. Per descomptat, no tot es pot dir obertament; per això és tan important l'intercanvi d'informes a través del *Butlletí Internacional*. Fins al moment és molt poc el que sabem sobre la participació de l'Oposició en les manifestacions de masses del 10 de maig, els errors comesos, els èxits enregistrats. Les experiències dels camarades en les campanyes electorals també mereixen explicacions més detallades i crítiques.

Allò que necessitem és l'autocrítica honesta i alhora crítica a escala internacional. La Lliga Comunista de França realitzà una mobilització audaç: una manifestació de carrer contra la sagnant repressió en Indo-xina. Pel que es pogué saber, l'execució d'aquesta acció suscità diferències entre els camarades francesos. La qüestió és prou important com perquè el conjunt de l'Oposició Internacional estiga informada de l'experiència i els desacords dels camarades francesos. És l'única manera en què l'ala esquerra es pot educar i temperar.

7.- L'Oposició necessita un regim intern democràtic. Els quadres no podran educar-se si el *conjunt* de l'Oposició no debat tots els problemes, sense temor a la "falta de preparació", a les insuficiències teòriques, etcètera. Els revolucionaris creixen a mesura que les seues tasques adquireixen major envergadura. Els problemes de tàctica revolucionària general, com els problemes interns de l'Oposició, haurien de ser propietat de *tots* els militants de l'organització. L'experiència demostra amb suficient claredat que les decisions preses en els corredors i les deliberacions realitzades en cercles tancats no rendeixen fruit, no condueixen a res. Les bases de l'Oposició han d'estar informades de totes les qüestions, inclús de les que estan en disputa: sols així podrà canviar-se immediatament la situació, introduir claredat, obligar a cada militant a seguir els seus pensaments fins a les seues últimes conclusions i, així, avançar.

Contra l'arrogància literària, contra la política dels cercles estrets, per la vertadera democràcia dins de l'Oposició: aquestes són les nostres consignes principals.

Amb salutacions comunistes,

Lev Trotski